

ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS MÉRGEZÉS ESETÉN

Önkéntes tűzoltóként, polgárőrként olyan helyzetek tanúi, résztvevői is lehetünk, amelyek mérgezésekkel kapcsolatosak – elég, ha például szén-monoxid-mérgezésre gondolunk, ami sajnos viszonylag gyakran előfordul. Tudástárunkban az ezzel kapcsolatos információkat elkülönítettük a balesetek helyszínén nyújtandó elsősegélytől, és jelen dokumentumban külön tárgyaljuk.

Szén-monoxid-mérgezés

A fűtési szezon egyik legnagyobb veszélye. A szén-monoxid-mérgezéstől elsősorban nyílt égésterű fűtőberendezések esetén (gáz- vagy vegyes tüzelésű kazán, kályha, konvektor, ún. szieszta-kályha) lehet tartani, főleg nem megfelelően tisztított kémény, erős külső szén esetén. Említést érdemel az avarégetés, illetve a gépjárművek, különösen a dízelüzeműek, melyek jelentős mennyiségű mérgező gázt bocsáthatnak ki.

Tünetek

Vannak általános tünetek (amelyek más mérgezésre is utalhatnak):

- émelygés,
- fejfájás,
- hányinger, hányás.

Speciális tünetek:

- végtagok gyengesége,
- izomfájdalom,
- mozgásképtelenség,

- hallucináció,
- tudatzavar,
- eszméletvesztés,
- légzésleállás.

Az első tünetek 35–200 ppm közötti mennyiségnél jelentkeznek. (A ppm, vagyis a „parts per million” egy mérőszám, ami milliomod részt jelent, vagyis a 35 ppm azt jelenti, hogy 0,0035%-os a szén-monoxid jelenléte.)

A mérgezés stádiumai

- Első stádium: a sérült nyugtalan, zavart, kábult, fáradt, fejfájásra panaszkodhat. Jelentkezhet szédülés, hányinger, hányás. Bőre piros.
- Második stádium: izomgörcsök a végtagokban, majd az egész testben, görcsroham, eszméletvesztés.
- Harmadik stádium: az izmok ellazulnak, beáll a légzésbénulás, végül a halál.

A szén-monoxid koncentrációjától függ, hogy milyen hosszú idő alatt milyen hatással jár, íme néhány jellemző érték:

- 200 ppm 2-3 óra alatt: enyhe fejfájás, szédülés, hányinger,
- 400 ppm 1-2 óra alatt: erősebb fejfájás,
- 400 ppm 3 óra alatt: életveszély,
- 800 ppm 30 perc alatt: súlyos fejfájás,
- 800 ppm 2-3 óra alatt: halál,
- 1500 ppm 20 perc alatt: eszméletvesztés,
- 1500 ppm 1-2 óra alatt: halál,
- 6000 ppm 1-2 perc alatt: eszméletvesztés,
- 6000 ppm 10-20 perc alatt: halál,
- 12 000 ppm 1-5 perc alatt: halál.

Elsősegély

- Mérgezés gyanúja esetén soha ne lépjünk be átszellőztetés nélkül!
- Ha nagyobb füst van a helyiségben, csak megfelelő légzésvédelemmel menjünk be!
- Vigyük ki a sérültet a gáztérből a szabad levegőre.
- Amennyiben eszméleténél van, nyugtassuk meg, és a szabad (friss) levegőn ültessük, vagy fektessük le állapotától függetlenül.
- Amennyiben a sérült eszméletlen, helyezzük stabil oldalfekvésbe.
- Ellenőrizzük az életjeleket! Ha a légzés leállt, azonnal kezdük meg az újraélesztést (ha van rá lehetőség, vegyünk igénybe automata defibrillátort is).

Szén-dioxid-mérgezés

A szén-dioxid cukortartalmú növények, gyümölcsök erjedése során keletkezik, például akkor, amikor forr a must (ezért nevezik borkészítéssel összefüggésben mustgáznak is). Mivel nehezebb a levegőnél, így alulról fölfelé, a padozattól kiindulva tölti ki a teret, a pincét, a járatokat.

A szén-dioxid elsődleges hatása, hogy összegyűlik, kiszorítja a levegőt, és oxigénhiányos állapotot teremt, tehát a halál lényegében az oxigén hiánya miatt áll be. Van azonban egy másodlagos hatása is: bizonyos koncentrációban fontos életfolyamatokat is befolyásol. Hat a központi idegrendszerre, aminek jelei a szédülés, hányinger, illetve mentális zavar. Vagyis hiába tudna az ember fizikailag menekülni, a szellemi funkciók zavara miatt nem lesz képes elhagyni a pincét, mert nem érzékeli, hogy mi történik vele. Ezért tapasztalható, hogy az újbor forrásának időszakában gyakran lesznek rosszul emberek a pincékben.

A szén-dioxid nehezebb az oxigénnél, ezért alulról tölti ki a gázteret, és kiszorítja az oxigént onnan.

Tünetek

Általános mérgezési tünetek:

- émelygés,
- fejfájás,
- hányinger, hányás,
- eszméletvesztés.

Specifikus tünetek:

- álmosság,
- fáradékonyság,
- levertség,
- eszméletvesztés, légzésbénulás (nagy koncentráció esetén).

Elsősegély

- Mérgezés gyanúja esetén soha ne lépünk be átszellőztetés vagy légzésvédelem nélkül!
- Vigyük ki a sérültet a gáztérből a szabad levegőre.
- Amennyiben eszméleténél van, nyugtassuk meg, és a szabad (friss) levegőn ültessük, vagy fektessük le állapotától függetlenül.
- Amennyiben a sérült eszméletlen, helyezzük stabil oldalfekvésbe.
- Ellenőrizzük az életjeleket! Ha a légzés leállt, azonnal kezdük meg az újraélesztést (ha van rá lehetőség, vegyünk igénybe automata defibrillátort is).

ALKOHOLMÉRGEZÉS

A laikusok számára az alkoholemérgezés azt jelenti, amikor valaki teljesen részegre issza magát valamilyen alkoholos itallal. Toxikológiai szempontból az alkoholemérgezés összetettebb fogalom: okozhat illet a laikusok által „alkoholként” emlegetett etilalkohol (etanol) vagy a faszesznek hívott metilalkohol (metanol) is. Az alkoholok csoportjába tartozik a fagyállóként használt etilén-glikol is, ami szintén okozhat mérgezést. A metilalkohol-mérgezés nagyon ritka, a fagyálló-mérgezés annál valamivel gyakoribb.

Az etilalkohol-mérgezés oka értelemszerűen az, ha valaki túl sok alkoholos italt fogyaszt. Persze nem mindegy, hogy miből mennyit: más, ha valaki 5 százalékos alkoholtartalmú sörből iszik meg 3 litert, vagy éppen 10 százalékos borból, esetleg 40 százalékos pálinkából. Utóbbi már halált okoz, lévén abban már rengeteg etanol van (1 liter 4 százalékos sör az alkoholtartalmát tekintve 1 deciliter 40 százalékos pálinkának felel meg). A hatás szempontjából számít a gyomor telítettségi állapota és az érintett alkoholfogyasztási szokása is: egy rendszeresen alkoholt fogyasztó ember jobban bírja az italt, mint az, aki soha nem iszik, egyszer viszont sokat fogyaszt.

Metilalkoholt a mérgezettek általában véletlenül – ritkább esetben öngyilkossági szándékból – isznak, mert a nem megfelelő tárolás miatt etilalkoholnak gondolják.

Tünetek

A mérgezést a laikusok nem tudják felismerni, számukra akkor áll ez be, amikor az érintettel már nem tudnak kapcsolatot teremteni: nem tudják fölrázni, nem tudnak vele kommunikálni. Amíg az érintettet talpra tudják rángatni és haza tudják támogatni, nem tartják mérgezettnak.

Irányadó tünetek a súlyos alkoholemérgezéshez:

- nyugtalanság, zavarodottság,
- remegés, izomgyengeség,
- mozgáskoordináció teljes hiánya,
- izzadás, hányás,
- kommunikációképtelenség,
- csökkenő testhőmérséklet,
- vizelet- és széklettartási problémák.

Elsősegély

- Hívjunk mentőt.
- Győződjünk meg az életjelekről (pulzus és légzés). Ezek hiányában azonnal kezdjük meg az újraélesztést, használjunk automata defibrillátort, ha elérhető.
- Fordítsuk a sérültet stabil oldalfekvésbe.
- Amennyiben szükséges, a kihűlést előzzük meg, takarjuk be a sérültet.
- Ne hagyjuk magára, amíg a mentők megérkeznek.

